

Gönderim Tarihi: 27.04.2015 Kabul Tarihi: 14.07.2015

ETİK DIŞI DAVRANIŞLARI ÖNLEME MEKANİZMASI OLARAK YAPTIRIMLAR VE KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURUL KARARLARININ YAYIMLANMASI

Yılmaz AYDIN*
Abdulkadir BARUTÇU**

SANCTIONS AS A MECHANISM TO PREVENT UNETHICAL BEHAVIOR AND PUBLICATION OF THE DECISIONS OF THE COUNCIL OF ETHICS FOR PUBLIC OFFICIALS

Öz

Hesap verebilir ve şeffaf bir kamu yönetiminin yapılandırılması ve daha kaliteli bir hizmet sunumunun sağlanabilmesi için etik ilke ve değerlere son yıllarda daha çok vurgu yapılmakla birlikte hemen tüm yönetimlerde etik sorunlara ve etik dışı davranışlara rastlanılmaktadır. Etik dışı davranışları önlemeyi sağlayan en etkili yollardan biri de yaptırımlardır. Bu nedenle ülkelerin siyasal-yönetimsel yapı ve kültürlerine göre etik davranış ilkelerinin/kodlarının ihlali halinde maddi ve manevi yaptırımlar gündeme gelmektedir.

Ülkemizde etik alanındaki ilk düzenlemeleri yapan 5176 sayılı Kanun metninde açıkça belirtilmemekle birlikte, Kamu Görevlileri Etik Kurul kararlarının Resmi Gazete aracılığıyla kamuoyuna duyurulması tek yaptırım olarak değerlendirilmiştir. Bu yaptırımın yeterince etkin ve caydırıcı olmadığına ilişkin görüşlerin aksine, kişilerin “teşhir” edilmesi sonucunu doğuran ağır bir yaptırım olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi bu Kanun hükmünü iptal etmiştir. İptal kararının ardından kamuda etik ihlallerinin önlenmesini temin etmek ve etik bilincini arttırmak amacıyla Kurul değişik arayışlar içine girmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Etik, Etik ilkeler, Yönetim Etiği, Etik Davranış İlkelerine Aykırılık, Etik Yaptırım

* Dr., Mülkiye Başmüfettişi, Kamu Görevlileri Etik Kurul (E) Raportörü, e-posta: yilmaydin@gmail.com

** Sayıştay Başdenetçisi, Kamu Görevlileri Etik Kurul (E) Raportörü, e-posta: abarutcu@gmail.com

Abstract

In recent years, although the ethical principles and values to structure an accountable and transparent public administration and to provide much better services have been emphasized, some ethical problems and unethical behaviors are still encountered at almost all administrative bodies. One of the most effective ways of preventing unethical behaviors is the sanction mechanisms. Therefore, in the event of infringement of ethical behavior principles/codes in relation to political-administrative infrastructure and culture of countries, effective material and moral sanctions become a current issue.

Although it is not explicitly stated in Act No. 5176, which has made first arrangements regarding ethics in Turkey, disclosure of the resolutions of the Council of Ethics for Public Officials to the public in Turkey through the official gazette is deemed to be the only sanction. Contrary to the belief that this Law is ineffective and not deterrent enough in nature, Constitutional Court annulled the concerning provision on the grounds that it is a too severe to “expose” people to public. Following this cancellation, the Council of Ethics embarked on a diversified quest to prevent ethical infringements in public and to promote ethical consciousness.

Keywords: Council of Ethics for Public Officials in Turkey, Ethics, Ethical Principles, Ethical Administration, Unethical Behavior, Ethical Sanction.

1. Giriş

Kamu yönetimi alanında yaşanan değişim ve dönüşümle birlikte etik konusu 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren ön plana çıkmaya başlamış, bu sürecin bir boyutunu da kamu yönetiminin ve hizmetlerin etik ilkeler ve değerler temelinde yeniden yapılandırılması ve yönetimi oluşturmuştur. Etiğin kamu yönetimindeki giderek artan öneminden dolayı birçok ülkede etik davranış ilkeleri yasal mevzuata alınmış ve kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkeleri kamu hizmetinin bütününe kapsayacak şekilde standart bir hale getirilmiştir. Kamu hizmetlerinin etkin ve verimli sunulması açısından kamu görevlilerinin görevlerini yaparken bu etik davranış ilkelerine bağlı kalmaları beklenir. Ancak kamu görevlilerinin her durumda bu temel anlayışa göre hareket etmedikleri yönünde yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Aynı zamanda devlete olan güveni de derinden sarsan etik dışı davranışları önlemek ve kamuda etik ilke ve standartları hayata geçirebilmek açısından güçlü ve etkili yaptırım mekanizmaları son derece önemlidir.

Ülke uygulamalarına bakıldığında etiğe aykırı davranışları önleme mekanizması olarak toplumdan topluma değişen ayıplama, kınama,

dışlama gibi içsel tepkiler yanında disiplin ve para cezalarına varan farklı maddi yaptırımlardan bahsedilebilir. Ülkemizde de etik ilkelere aykırılık halinde yaptırım olarak değerlendirilen bir hükme, Anayasa Mahkemesince iptal edilmeden önce 5176 sayılı Kanunun beşinci maddesinde yer verilmekteydi. Bu madde hükmüne göre Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından verilen etik ihlal kararları Resmi Gazetede yayımlanıyordu. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrasında Kurul kararları Resmi Gazetede, Kurulun internet sayfasında veya herhangi bir yerde uzun süre yayınlanmamıştır. Bu yaptırımın iptali bir anlamda Kurul'un verdiği kararları gizli bir hale getirmiş, etiğin kamuoyu denetimini ve etkisini ortadan kaldırmıştır. Kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarını önlemek amacıyla Kurul kararları bir şekilde kamuoyuna duyurulmalı ve etkili yaptırımlarla desteklenmelidir.

Bu çalışmada, Kurul kararlarının yaptırımıyla ilgili sıhhatli bir değerlendirme yapabilmek amacıyla öncelikle etik dışı davranışları önleme mekanizması olarak yaptırımlar, önemi ve farklı ülke uygulamaları incelenecektir. Bir yaptırım olarak Kurul kararlarının Resmi Gazetede yayımlanması ve bu hükmün Anayasa Mahkemesince iptali sonrası yaşanan gelişmeler Türkiye uygulaması olarak ele alınacaktır. Bu kapsamda etik ihlal kararlarının Kurulun resmi internet sayfasında yayımlanma çabaları ve bazı yaptırım önerileri incelenecektir.

2. Etik Davranış İlkelerine Aykırılık ve Yaptırımı

2.1. Etik, Kamu Etiği ve Kamu Görevlileri İçin Etik İlke ve Değerler

Platondan günümüze, “insan nasıl davranmalı”, “insan için iyi hayat nedir” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, eğer iyi hayatın ne olduğu bilirse, doğal olarak ona uygun davranılacağı varsayılmıştır. Zaman içinde bu soruları cevaplamaya çalışan görüşler “etik teori”yi meydana getirmiştir. Bu nedenle öğüt arayışı veya öğüt ifadeleri olarak kabul edilen klasik dönem yaklaşımından, ahlak kuramını çözümlenmeye çalışan felsefe dalı “modern etiğe” kadar çok farklı etik teorisi ve tanımlamaları yapılmaktadır (Cevizci, 2014: 11-33). Etik kavramı Yunanca, karakter ve davranış anlamına gelen “etos” sözcüğünden türetilmiş olup, felsefenin, ahlaki değerleri inceleyen dalıdır (Thompson, D. F. 1985: 555). Stroll'e (2013: 11) göre etik, “insanların, davranışlarını kendilerine göre düzenlediği bir ilkeler sistemi ya da dizisini ifade eder.” Ahlâk öğretisi olarak etik, en basit tanımıyla insan ilişkilerinde iyi ya da doğru yahut kötü ya da yanlış olarak adlandırılan değer yargılarını inceler (Yüksel,

2010: 25). Etik, günümüzde daha yaygın bir kullanım kazanarak çalışma yaşamı içinde kendine özgü değer ve normlara vurgu yapan kuşatıcı bir kavram durumuna gelmiştir (Uluğ, 2009: 5).

Kamu yönetim etiği ise kamu yöneticilerinin, karar alırken ve kamu hizmetlerini yürütürken uymaları gereken tarafsızlık, dürüstlük, adalet, saydamlık, hesap verebilirlik, liyakat, verimlilik gibi bir takım ahlaki ilke ve değerler bütünüdür. Bu ilke ve değerler, kararların nasıl alınması ve işlerin nasıl yapılması gerektiğini belirlemede kamu görevlilerine yol gösterir; hizmetlerin ve çalışanların değerlendirilmesinde temel kıstas olarak kullanılır (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011: 35). Bu nedenle iyi işleyen bir kamu politikası oluşturmayı ve uygulamayı sağlayan en önemli kriter kamu yönetiminde etik ilkelerin ve değerlerin belirlenmesidir. Gerek kamu görevlilerinin gerekse toplumun ortak bir anlayışa sahip olduğu bir kültür ortamının oluşması, tespit edilen bu temel etik değerlerle mümkün olacaktır (Yüksel, 2005a: 109).

Etik davranış ilkelerinin amacı, etiğe dayalı/saygılı bir kurum kültürü geliştirmektir. Etik değerlere dayalı bir kültür ortamında, kurumlardaki kararların etik ilkelere uygun alınması, kurumsal sorumluluk ve dürüstlük içinde hizmetlerin yürütülmesi ve halkın güvenini kazanmış bir etik uygulamaların sergilenmesi beklenir. Çünkü etik değerler, bireysel sorumluluk yanında, organizasyonların sorumluluğunu da geliştirmeyi amaçlar. Kurumların sosyal sorumluluğu, topluma karşı sadakat, duyarlılık ve dürüstlüğü gerektirir (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011: 37). Ancak kamu görevlilerinin her durumda bu temel anlayışa göre hareket etmedikleri yönünde yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre kurum çalışanlarının %75'inin bir şekilde hırsızlık, bilgisayar suçları, eşyalara zarar verme veya en azından işe geç gelme, zimmetine para geçirme ve dolandırıcılık gibi etik dışı davranışlarına rastlanılmaktadır (Robinson ve Bennett, 1995: 555-572).

Diğer yandan çalışmalar göstermektedir ki ülkelerin daha hızlı büyüebilmek için yolsuzluklarla etkin bir mücadele etmeleri gerekmektedir (Yılmaz vd., 2014: 158). Yolsuzluğa yol açan etik dışı faaliyetler devlete olan güveni sarsmakta, ülkenin gelişip kalkınması istikametinde doğrudan olumsuz etkide bulunmaktadır. Etik dışı davranışların yaygın olduğu bir bürokrasi, kalkınmayı engelleyen etkenlerin başında gelmektedir. Bu nedenle yolsuzluklardan arınmış bir yönetime toplumlardan artan talepler bulunmaktadır. Bu talepleri karşılamak için birçok ülke ve bazı uluslararası örgütler diğer önlemlerin yanında etik bir yönetim için rehber ilkeler belirlemekte ve bunları hayata geçirmeyi sağlayan mekanizmalar kurmaktadır. Bu kapsamda çok sayıda

ülke kamu yönetimi temel etik değerlerini kanunla düzenlemiş, bazı ülkelerde de kamu yönetimi değerlerini düzenleyen çeşitli rehber belgeler yürürlüğe konulmuştur (Yüksel, 2005: 91). Diğer yandan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 12 Aralık 1996 tarihinde Yolsuzluğa Karşı Eylem Planı'nın bir unsuru olarak "Kamu Görevlileri İçin Uluslararası Davranış Kodu" (United Nations International Code of Conduct for Public Officials) kabul ederek üye ülkelere tavsiye etmiştir. Yine Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 11 Mayıs 2000 tarihinde, "Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları" (Model Code of Conduct for Public Officials) adlı etik düzenlemeyi kabul etmiştir.

Bu gelişmeler çerçevesinde ülkemizde de ilk olarak 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile etik alanında düzenlemeler yapılmış ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuştur. Kurul tarafından hazırlanan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile kamu görevlilerinin uymaları gereken etik davranış ilkeleri belirlenmiştir. Yönetmelikte etik davranış ilkeleri olarak dürüstlük ve tarafsızlık, saygınlık ve güven, nezaket ve saygı, çıkar çatışmasından kaçınma, görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması, hediye alma ve menfaat sağlama yasağı, savurganlıktan kaçınma ve yöneticilerin hesap verme sorumluluğu vb. etik ilkelere yer verilmiştir.

2.2. Etik İkelere Aykırı Davranışların Yaptırım

Yaptırım, kanunlara veya kuralla karşı yapılan aykırı davranışlara verilen ceza olarak tanımlanabilir. Din, ahlak ve görgü kuralları ayıplama, kınama, dışlama gibi daha çok manevi yaptırımlarla karşılanırken; hukuk kurallarının yaptırımı ise icra, cebri icra, tazminat, hükümsüzlük, iptal vb. maddi yaptırımlara bağlanmıştır. Etik ve ahlak kuralları yazılı olmayıp sosyal müeyyideler içermektedir. Ancak günümüzde birçok ülkede, etik ilkeler ülkelerin mevzuatına geçirilerek yazılı hale dönüştürülmüş ve yaptırımlara bağlanmıştır (Berkman ve Arslan, 2009: 31).

Dini inanç temeline dayanan bir sistemi benimsemiş gelenekçi ahlakçılara göre yaptırım yine dini mahiyet içermekte, uhrevi bir anlayışla doğruyu yapanlar cennetle mükâfatlandırılırken yanlış yapanlar ise cehennem ateşiyle cezalandırılmaktadır. Ancak dini yaptırımlar teoride yeterli gibi görünse de uygulamada böyle olmadıkları anlaşılarak (Russel, 2014: 175) zaman içinde etik ilkelerin ihlali halinde yaptırımın dini ve vicdani olacağına dair geleneksel düşünce terk edilmiş, ülkeler son yıllarda etik

davranış kodları ihlal edildiğinde somut yaptırım mekanizmaları oluşturulmuştur (Yüksel, 2005: 222).

Yaptırım mekanizmaları etik dışı davranışları önlemeyi sağlayan en etkili yollardır. Her hukuk sisteminde kanunlara veya kurallara aykırı davranışlara karşı çeşitli yaptırım mekanizmaları bulunmaktadır. Ackerman'a göre (1999: 39) kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarını önlemenin altı farklı yönteminden biri de kamu görevlilerini bu tür davranışlardan caydıracak ağır cezai yaptırımlar uygulamaktır. Kamu görevlilerinin uymaları gereken etik davranış ilkeleri etik kodlar haline geldikten ve buna ilişkin izleme ve kontrol mekanizması kurulduktan sonra etik, kişiler ve kurumlar açısından sadece bireysel bir iç kontrol değil, aynı zamanda çeşitli yaptırımları olan bir dış denetim işlevi de görmektedir. Etiğe aykırı bir eylem ortaya çıktığında ayıplama, kınama, dışlama ya da en azından "onaylamama" şeklinde içsel tepkiler olduğu gibi (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011: 35) disiplin ve para cezalarına varan farklı dış yaptırım mekanizmaları da söz konusu olmaktadır.

Etik davranış ilkelerine aykırılık durumunda bunun yaptırımının ne olacağı ülkelerin siyasal ve yönetsel yapı ve kültürlerine göre değişiklik göstermektedir. Toplumdan topluma değişmekle birlikte ayıplama, kınama, dışlama gibi içsel manevi tepkiler yanında sözlü uyarı, kınama cezası, yıllık izinden kesinti, görevde yükselememe, görevden uzaklaştırma, görevine son verme, para cezası verme gibi farklı maddi yaptırımlar da gündeme gelmektedir. Bu tür yaptırımlara ülkeler, kamu hizmeti, devlet memurları ve idari usul kanunlarında, ceza kanunlarında, bilgi edinme, mal bildirim ve çıkar çatışmasını düzenleyen kanunlarda, etik davranış kodlarında ve hatta mahkeme ve kamu denetçisi kararları ile toplu iş sözleşmelerinde yer vermektedirler (Ömürgönülşen, 2010: 5).

2.3. Etik İhlal Yaptırımlarında Bazı Ülke Uygulamaları

Kurul kararlarının yaptırımıyla ilgili sıhhatli bir değerlendirme yapabilmek için farklı ülke uygulamalarına da bakmak gereklidir. Aşağıda incelenen ülke uygulamalarında görüldüğü gibi etik davranış ilkeleri/kodları ihlali halinde yaptırım uygulanmakta, ülkelerin siyasal-yönetsel yapı ve kültürlerine göre yaptırımlar değişiklik göstermektedir.

ABD Federal hükümet birimlerinde çalışan kamu görevlilerinin uyması gereken etik kurallar 1992 yılında kabul edilen kanunla (Employee Standards) belirlenmiş ve uygulamadan sorumlu olarak Hükümet Etik Dairesi'ne (The U.S. Office of Government Ethics) yürütme organı içinde

yer verilmiştir. Kamu görevlisinin etik ilkelere aykırı davranışlarda bulunduğu tespit edildiğinde, duruma ve yetkili otoriteye göre hapis cezası, para cezası, alt dereceye indirme ya da görevden çıkarma gibi çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır (OGE, 2014).

ABD’de Federal yapılanmanın dışında ayrıca eyaletler düzeyinde etik komisyonlar görev yapmaktadır. Genel olarak bu komisyonlar etik ihlal iddialarını incelemekte ve ihlalin niteliğine bağlı olarak çeşitli yaptırımlar uygulamaktadır. Örneğin Illinois Eyaleti Yürütme Etik Komisyonu eyalet memurları ve çalışanlarının yürürlükte olan Illinois Eyaleti Memurları ve Çalışanları Etik Yasasını ihlal ettiğine ilişkin iddiaları inceleyerek ihlalin niteliğine bağlı olarak para cezası, ücretsiz görevden uzaklaştırma, görevine son verme gibi çeşitli yaptırımlar uygulamaktadır. Nitekim Illinois Eyaleti Yürütme Etik Komisyonunun 2011 yılı faaliyet raporuna göre, başkan yardımcılığı seçimlerinde eyalet e-mail hesabını kullanarak adaylardan biri aleyhinde politik mesaj gönderilmesi kamu malının kötüye kullanılması, kamu aracılığıyla iş yolu üzerindeki belediye ofisinden belediye başkanlığı imza kampanyaları başvuru formlarının alınması yasaklanmış siyasi faaliyette bulunulması olarak değerlendirilmiş ve 100 dolar para cezası yaptırımı uygulanmıştır (OEIG, 2011: 12-24).

Illinois Eyaleti Yürütme Etik Komisyonundan farklı olarak South Carolina Etik Komisyonu, inceleme sonunda etik dışılık gördüğü olaylarda sadece para cezasını kendisi uygulamakta, disiplin cezası veya uyarı cezası verme konusunda ise idareye tavsiyede bulunma kararı vermektedir. Bu kapsamda Komisyon, etik dışı davranışta bulunan kamu görevlisine işlemiş olduğu her etik dışı davranış/suç için 2000 doları aşmayacak para cezası verme yetkisine sahiptir. Wisconsin eyaletinde ise Wisconsin Etik Kurul’un incelemesine dayalı olarak mahkemeler tarafından etik dışı davranışta bulunan kamu görevlisine para cezası ve hapis cezası gibi yaptırımlar uygulanmaktadır. Mahkemenin vereceği cezanın dışında, kişinin çalıştığı kurum da disiplin cezası verebilmektedir (Government Accountability Board, 2014).

Eyalet Etik Komisyonlarının yapmış olduğu incelemeler ve bunlara uygulanan yaptırımların özeti aylık bilgilendirme bülteni, yıllık faaliyet raporları ve kurumun internet sayfası aracılığı ile kamuoyuna duyurulmaktadır. Bu duyurularda dikkat çekici husus, herhangi bir karartma ya da şifreleme yapılmamasıdır. Caydırıcı olması ve nasıl davranılması gerektiği hususunda kamu görevlilerine rehberlik etmesi açısından kararlar etik dışı davranan kişilerin adı, kurumu ve olayın ayrıntısı yer alacak şekilde yayımlanmaktadır.

Kanada’da kamu çalışanları etik ile ilgili olarak Kamu Hizmeti İçin Değerler ve Etik Kodu’yla bağlıdırlar. Tüm kamu çalışanlarının etik davranış ilkeleri bu kod ile belirlendiğinden, bu ilkelerin ihlali durumunda kişiye çalıştığı kurumlar tarafından ihlalin niteliğine bağlı olarak disiplin cezası uygulanır. Bu ceza kamu görevinden men edilmeye kadar varan çeşitli yaptırımlar şeklindedir (Illinois Institute of Technology, 2003). Bunun yanı sıra, kişinin kamu mallarını kendi çıkarına kullanması, yolsuzluk veya rüşvet gibi suç teşkil eden durumlarda başsavcı tarafından soruşturma açılmaktadır.

Hollanda’da kamu görevlileri tarafından işlenen rüşvet ve hediye alma gibi etik dışı davranışlar cezayı gerektirmekte ve bu suçlarla ilgili soruşturmalar emniyet birimi tarafından yürütülerek ceza mahkemelerinde değerlendirilmektedir. Diğer etik dışı davranışta bulunan kamu görevlisine ise uyarı, yıllık izinde kesinti, idari amirliğe yükselememe veya amir ise bu görevden alınma cezası gibi yaptırımlar uygulanmaktadır. Bir diğer yaptırım da para cezasıdır. Hollanda hükümeti yolsuzluk yapan veya rüşvet alan kamu görevlisine para cezası verebilmektedir (Transparency International, 2012).

Fransa’da kamu çalışanlarının tabi olduğu etik davranış ilkeleri çok çeşitli yasal enstrümanlarla düzenlenmekle birlikte bütün kamu çalışanları için aynı etik yükümlülükler söz konusudur. Bu çerçevede kamu çalışanları, profesyonel faaliyetlerini yalnızca resmi görevlerine adanmakla yükümlü olup kamu göreviyle beraber özel sektörde çalışmalarını yasaklanmıştır. Kamu görevi dışındaki bu istihdam yasağı Fransa’da en çok önem verilen etik kurallardan biridir. İhlali halinde basit bir uyarıdan, işten çıkarmaya kadar varabilen disiplin yaptırımları uygulanmaktadır. Ayrıca birçok meslek grubu için mevcut olan etik davranış kodları ihlal edilmesi halinde meslek birliklerinin kendi disiplin kurullarınca da çeşitli disiplin cezası uygulanmaktadır. Bu yaptırımlar da benzer şekilde basit bir uyarıdan, meslek birliğinden çıkarmaya kadar varmaktadır (Yüksel, 2010: 238-240).

Japonya’da 1999 yılında Ulusal Kamu Hizmeti Yasasıyla oluşturulan ve üyeleri Bakanlar Kurulu tarafından atanan Ulusal Kamu Hizmeti Etik Kurulu, Kanuna aykırı eylemleri doğrudan inceleme ve disiplin cezası verme yetkisine sahip olduğu gibi kurumlardan etik ilke ihlali iddialarını incelemelerini ve gerekiyorsa disiplin cezası vermelerini de isteyebilmektedir (National Public, 2007). Etik yasası ya da yönetmeliğinin ihlal edilmesi durumunda Kurul tarafından ihlalin niteliğine göre uyarı, kınama, görevden uzaklaştırma, maaştan kesinti ve görevine son verme gibi çeşitli yaptırımlar uygulanabilmektedir. Etik yasası ya da yönetmeliğinin ihlali üzerine Kurulla işbirliği yapılarak

atamaya yetkili amirler tarafından da disiplin cezası verilebilmektedir (Takada, 2014).

3. Kamu Görevlileri Etik Kurul Kararlarının Yaptırımı

3.1. Kamu Görevlileri Etik Kurul Kararları ve Niteliği

5176 sayılı Kanunla kurulan Kamu Görevlileri Etik Kurulunun en temel iki görevinden biri, kamuda etik kültürü yerleştirmek için eğitim faaliyetleri dahil çalışmalarda bulunmak, diğeri ise kendisine yapılan başvuruları incelemek ve karara bağlamaktır. Kurulun re'sen inceleme yaparak karar verme yetkisi de bulunmaktadır.

Kurul, en az genel müdür veya eşiti seviyesindeki kamu görevlileri ile ilgili başvuruları incelemekte, diğerk kamu görevlilerinin etik davranış ilkelerine aykırı davranışları iddiasıyla yapılacak başvurular ise yetkili disiplin kurullarında değerlendirilmektedir. Hangi unvanların genel müdür eşiti sayılacağını belirleme yetkisi Kanun'da Kurul'a verilmiştir. TBMM ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Devlet Denetleme Kurulu üyeleri, müsteşarlar, müsteşar yardımcıları, genel müdürler, teftiş kurulu başkanları, valiler, kaymakamlar, il ve ilçe belediye başkanları, büyükelçiler, YÖK üyeleri, düzenleyici ve denetleyici kurul başkan ve üyeleri ve benzerleri, Kurul'un inceleme alanında bulunmaktadır.

Kurul, kamu görevlileri ile ilgili yapılan başvuruları, 5176 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik çerçevesinde değerlendirerek, yönetmelik kapsamında yer alan etik davranış ilkelerine aykırı işlem veya eylem olup olmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla yaptığı inceleme sonucunda Kurul'un verdiği karar, Anayasa Mahkemesinin 04.02.2010 tarih ve E:2007/98, K:2010/33 sayılı kararında da belirttiği gibi yapısı ve içeriği itibariyle bir "tespit kararı" niteliğindedir. Kuruluşundan 2013 yılı sonuna kadar Kurul tarafından 1126 adet karar alınmıştır. Bu dönemde Kurul'un inceleme alanındaki 64 kamu görevlisinin etik davranış ilkelerine aykırı davrandığı tespit edilmiştir. Etik ihlal kararlarının yıllara göre dağılımına bakıldığında, 2008 yılında 1, 2009 yılında 6, 2010 yılında 30, 2011 yılında 9, 2012 yılında 10, 2013 yılında 8 ve 2014 yılında ise 6 kamu görevlisi hakkında etik ihlal kararı verilmiştir (Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 2015). Bu kararlardan 8 tanesi Resmi Gazetede, 10 tanesi ise kısa bir süre Kurulun resmi internet sayfasında yayımlanmıştır.

3.2. Bir Yaptırım Olarak Kurul Kararlarının Yayınlanması

5176 sayılı Kanun'da ve Yönetmelik'te doğrudan "Kurul kararlarının yaptırımı" başlığı altında bir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte yaptırım olarak değerlendirilen bir hükme Anayasa Mahkemesince iptal edilmeden önce 5176 sayılı Kanunun beşinci maddesinde yer verilmekteydi.¹ Bu madde hükmüne göre Kurul'un bir kamu görevlisi hakkında verdiği etik ihlal kararı Resmi Gazetede yayımlanmaktaydı.

Kanunun beşinci maddesinin son fıkrasında,

"Kurul, başvuruya konu işlem veya eylemi gerçekleştiren kamu görevlisinin, etik davranış ilkelerine aykırı işlem veya eylemi olduğunu tespit etmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde, bu durumu Başbakanlık, Kurul kararı olarak Resmi Gazete aracılığıyla kamuoyuna duyurur. Ancak, Kurul kararlarının yargı tarafından iptali halinde Kurul, yargı kararını yerine getirir ve Resmi Gazetede yayımlatır."

Hükmü yer almaktaydı.

Kararların Resmi Gazetede yayımlanmasıyla etik davranış ilkelerini ihlal eden kamu görevlisinin kamuoyu baskısı ve kınanma gibi manevi bir yaptırımla karşılaşması hedeflenmiş, toplumsal tepki ve yaptırımla bu tür davranışların görülmesinin ve doğal karşılanıyor olmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır (Köprü, 2007: 114). Kurul kararlarının yayımlanmasındaki diğer bir amaç, etik dışı davranışların kamuoyuyla paylaşılması suretiyle yöneticilerin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde davranmalarının teşvik edilmesidir. Ayrıca etik dışı davranışların diğer kamu görevlileri tarafından bilinmesi, kamuda etik kültürün gelişmesi, etik ilke ve standartlara uyulması noktasında katkı sağlayacaktır.

Kurul kararlarının Resmi Gazetede yayımlanmasının ne kadar etkili bir yaptırım olacağı hususunda gerek Kanun görüşmeleri sırasında ve gerekse sonrasında çeşitli tartışmalar yaşanmıştır. 5176 sayılı Kanun tasarısıyla ilgili olarak yapılan TBMM komisyon ve genel kurul görüşmelerinde Kurul kararlarının Resmî Gazetede yayımlanması hususunda, duyurma söz konusu olacaksa bunun toplum tarafından daha geniş şekilde duyulabilecek bir yöntemle yapılması gerektiği üzerinde durulmuş, ancak Kurul kararlarının Başbakanlık tarafından Resmî Gazete aracılığı ile kamuoyuna duyurulması yeterli görülmüştür (TBMM, 2004: 86-105).

¹ 5176 sayılı Kanun tasarısıyla ilgili olarak 25.05.2004 tarihinde yapılan TBMM genel kurul görüşmelerinde Hükümet adına konuşma yapan dönemin Devlet Bakanı Beşir Atalay, Kanunun tek müeyyidesinin etik ihlal kararlarının Resmi Gazetede yayımlanması olduğunu ifade etmiştir (TBMM, 2004).

Kurul kararlarının Resmi Gazetede yayımlanmasının yaptırım niteliği ile ilgili olarak iki tür görüş ön plana çıkmıştır. İlk görüşe göre Kurul'un etik ihlal kararlarının Resmi Gazetede yayımlanmasının oldukça zayıf ve dar kapsamlı bir yaptırım olduğu, Yönetmelik ile düzenlenen etik davranış ilkelerinin hayata geçirilmesinde etkili olamayacağı yönündedir (Yüksel, 2005a: 49, Berkman ve Aslan, 2009: 70).

Bu konudaki diğer görüş ise etik davranış ilkelerini ihlal eden kamu görevlisinin cezalandırılmasının doğal ve zorunlu olduğu, ancak Kurul kararlarının Resmi Gazetede kamu görevlilerinin adları ve öteki ayrıntılarıyla yayımlanmasının kişilik hakları ve masumluk karanesi açısından sakıncalı olduğu yönündedir. Bu görüşe göre, Kurul tarafından verilen kararlara karşı iptal istemiyle idari yargı yoluna gidildiğinde, yargı sürecinin uzun bir zaman alması karşısında kamu görevlisi devletin resmi yayım organınca “teşhir” edilmiş olmanın ezikliği ile yaşayacaktır (Cumhuriyet, 2009).

Anayasa Mahkemesi'nin 5176 sayılı Kanunun 5. maddesinin son fıkrasını iptal etmesinde bu ikinci görüşün ve Kurul kararlarının Resmi Gazetede yayımlanmasının üst düzey bürokraside oluşturduğu tedirginliğin etkili olduğu düşünülmektedir.²

3.3. Resmi Gazetede Yayımlama Yaptırımının Anayasa Mahkemesince İptali

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından Yönetmeliğin bazı maddelerinin iptaline ve yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmesi istemiyle Başbakanlığa karşı Danıştay'da dava açılmış, Yönetmeliğin dayanağını oluşturan 5176 sayılı Kanunun, Anayasa'nın 7. ve 38. maddelerine aykırılığı iddiasıyla Danıştay Beşinci Dairesi, dosyanın Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi 04.02.2010 gün ve E:2007/98, K: 2010/33 kararıyla Kurul kararlarının Resmi Gazetede yayımlanmasını düzenleyen hükmü, Anayasa'nın hukuk devletini düzenleyen 2. ve “kişinin dokunulmazlığı,

² Resmi Gazetede yayınlanan ihlal kararları yazılı ve görsel basında geniş yer bulmuş, “Etik Kurulu bürokratların korkulu rüyası” şeklinde haberlerin (Star, 2010) basında yer almasına sebep olmuştur. Eryılmaz'a göre (2011), Kanun'un 5. maddesinin iptaline karar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesine götürülmesinde Kurul tarafından verilen etik ihlal kararlarının üst düzey bürokraside yarattığı bu rahatsızlık da etkili olmuştur.

maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2010).

Anayasa Mahkemesi kararında özetle; Kurulun, etik ilkeye aykırı davranışın tespitine ilişkin kararının 5176 sayılı Yasa kapsamında kamu görevlilerinin kendileri ve bunların hiyerarşik üstlerine bildirilmesi ile yetinilmeyip, idari yargı denetimine açık olan bu eylemlerin yargısal kesinlik kazanmadan Resmi Gazete ile kamuoyuna duyurulmasının ilgilinin herkese teşhiri anlamına geleceği, bu durumun bütün temel hak ve özgürlükler için dokunulmaz ve her türlü değerler ölçütünün dışında kabul edilen insan onuru ile kişinin maddi ve manevi varlığının önemli ölçüde zedelenmesine yol açacağı ifade edilmiştir.

Anayasa mahkemesinin gerekçeli kararında ayrıca, Kurulun kamuda etik kültürünün yerleşmesi ve kamu görevinin işleyişinde etkinliğin sağlanması görevine vurgu yapılmakla birlikte, etik ihlal kararının yargısal kesinlik kazanmadan Resmi Gazete ile kamuoyuna duyurulmasını ilgilinin herkese teşhirine, dolayısıyla toplum içindeki konumunun, maddi ve manevi varlığının ağır bir şekilde etkilenmesine yol açacağı belirtilmiştir.

Etik dışı davranışların bilinmesini ve kamuda etik kültürün yerleştirilmesini amaçlayan bu yaptırımın iptali bir anlamda Kurul’un verdiği kararları gizli bir hale getirmiş, etigin kamuoyu denetimini ve etkisini ortadan kaldırmıştır (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2010: 40). Kurul kararlarının yayımlanmadığı ve toplum tarafından bilinmediği bir ortamda etkili bir kamuoyu denetiminin gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenle Etik Kurulu eski Başkanı Eryılmaz (2011: 77), Anayasa Mahkemesinin bu kararıyla toplumda etik kültürünün geliştirilmesine hizmet etmediğini savunmuştur. Kamu yetkisini ve kaynağını kullanan herkesin hesap verebilirliği ve iyi denetlenebilmeleri açısından Kurulunun verdiği kararların toplum tarafından bilinmesine ihtiyaç vardır.

3.4. Anayasa Mahkemesi Kararı Sonrası Yeni Arayışlar: Kararların Kurumsal İnternet Sayfasında Yayımlanması

Anayasa Mahkemesinin aldığı iptal kararı, etik ihlaline ilişkin Kurul kararlarının tek yaptırımı olarak gözüken Resmi Gazetede yayımlanma yetkisini ortadan kaldırmasıyla sorulması gereken soru şudur: Etik Kurul kararları yayımlanmayacaksa, kurul kararlarının yaptırımı ne olacaktır?

Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararının ardından Kurul’un kamu görevlileri hakkında almış olduğu etik ihlal kararlarının yayımlanmasıyla

ilgili çeşitli arayışlar gündeme gelmiştir. Bu amaçla Kurul, 11.02.2011 tarih ve 2011/14 sayılı kararıyla “kamu kurum ve kuruluşlarında, etik davranış ilkelerine saygılı bir kurum kültürü oluşturmak, etik bilincini arttırmak, etik ihlallerinin önlenmesini temin etmek ve ilgililerin bilgilendirilmesini temin etmek” amacıyla etik ihlal kararlarını isim, açık unvan ve yer belirtilmeksizin Kurul’un resmi internet sayfasında yayımlaması ilkesini benimsemiştir. Kurul’un aldığı bu karar, Anayasa Mahkemesi’nin karar gerekçesinde üzerinde ısrarla durduğu “teşhir” konusunun sakıncalarını da giderecek bir yaklaşımı barındırmaktadır. Mevcut mevzuat çerçevesinde ihlal kararlarının, kişi isimleri ve yer adları gizlenerek Kurul’un resmi internet sayfasında yayımlanması en makul yol gözükmektedir.

Kurul tarafından 11.02.2011 tarih ve 2011/14 sayılı kararın alınmasında Başbakanlık Hukuk Müşavirliği görüşünün de referans olduğu anlaşılmaktadır. Hukuk Müşavirliğinin 07.07.20120 tarihli görüş yazısında; kamuda etik kültürün yerleştirilebilmesi ve kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla yargısal denetimden geçen ve yerleşik hale gelen Kurul kararlarının resmi internet sayfasında yayımlanabileceği, ancak Anayasa Mahkemesi kararındaki gerekçelere uygun hareket edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ancak etik ihlal kararlarının internet sayfasında yayımlanmasına ilişkin söz konusu Kurul kararıyla ilgili yürütmenin durdurulması ve iptali istemiyle dava açılması üzerine Kurul, 15.03.2012 tarih 2012/18 sayılı kararıyla, söz konusu dava sonuçlanana kadar açık isim, unvan ve kurum belirtilmeden bile olsa kararların resmi internet sayfasında yayımlanmamasına karar vermiş ve resmi internet sayfasında yayımlanan dört adet şifreli etik ihlal kararını kaldırmıştır (TBMM, 2012). İdari yargı tarafından verilen yürütmeyi durdurma kararı olmadığı halde Kurulun böyle bir karar almasını, etik ilke ve değerlere saygısının bir gereği olarak değerlendirmek mümkün olmakla birlikte, bu kararın zamanlamasını ve Kurulun daha önce verdiği etik ihlal kararlarıyla ilgisini sorgulayan siyasiler de olmuştur.³

Açılan dava üzerine Ankara 2. İdare Mahkemesi 20.12.2012 tarih ve E. 2011/2244, K. 2012/2331 sayılı kararında, Kurul Kararlarının resmi

³ CHP Yalova Milletvekili Muharrem İnce, TBMM verdiği soru önergesinde, Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu kararlarının internet sayfasında yayımlanmasına son verilmesinin Başbakanlık Yatırım, Destek ve Tanıtım Ajansında görevli bir danışmana yapılan ödemeye ilgili Kurul kararının ortaya çıkmasıyla bir ilgisi olup olmadığını sormuştur (NTVMSNBC, 2012).

internet sayfasında yayımlanmasına ilişkin kararda hukuka aykırılık bulunmadığına hükmetmiştir. Karar gerekçesinde şu ifadelere yer verilmiştir:

“Kurulun etik ihlal kararlarının yayımlanmasındaki en temel amacının etik dışı davranışların kamuoyunda paylaşılması suretiyle kamu görevlilerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde davranmalarını teşvik etmek olduğu, kişilerin ve kurumların sorumluluğunu geliştirmenin amaçlandığı görülmekle, bahsedilen 11.02.2011 tarih ve 2011/14 sayılı Kurul Kararında ve buna bağlı olarak davacı hakkında etik ihlali kararının resmi internet sitesinde yayımlanmasına ilişkin kararda hukuka aykırılık bulunmamaktadır.”

Bu kararla Kurulun kamu görevlileriyle ilgili almış olduğu etik ihlal kararlarının kurumsal internet sayfasında yayımlanmasını yasal olarak engelleyici bir durumun kalmadığını söylemek mümkündür. Mahkemenin, karar gerekçesinde de belirtildiği gibi, kamu görevlilerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde davranmalarını teşvik etmek amacıyla etik dışı davranışlara ilişkin ihlal kararlarının kamuoyu ile paylaşılmasına ihtiyaç vardır. Etik ihlal kararlarının Kurul’un resmi internet sayfasında yayımlanması bu amaca hizmet edecektir. Nitekim Kurul tarafından alınan 15.12.2014 tarih ve 2014/67 sayılı kararda, etik ihlal kararlarının ad, soyad, açık unvan, kurum ve yer belirtilmeksizin Kurulun resmi internet sayfasında yayımlanmasına karar verilmiş ve 12.01.2015 tarihinden itibaren kararlar yeniden yayımlanmaya başlanmıştır.

Kurul kararlarının kurumsal internet sayfasında yayımlanmasını destekleyici anlamda Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarının kamuoyuna duyurabilme ve gerektiğinde basın karşısında açıklama yaparak ilgili idareyi uyarabilme yetkisi emsal olarak gösterilebilir. Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereğince Kamu Denetçiliği Kurumu, Kurumun kararları ve raporlarını kişisel veriler korunmak suretiyle resmî internet sayfasında veya başka surette yayımlayabilmektedir. Bu yetkiye istinaden Kamu Denetçiliği Kurumu 2013 yılında 62, 2014 yılında 89 ve 2015 yılında 2 adet kararı kurumsal internet sayfasında yayımlamıştır (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2015). Kamuoyuna duyurulan kararlar incelendiğinde başvuran adının ve kişilik haklarına zarar verecek hususların karartıldığı görülmektedir.

3.5. Etik İlkelere Aykırı Davranışlar İçin Etkili Yaptırım Mekanizması

Russell'in de (2014: 176) ifade ettiği gibi "aslında herkesin her zaman erdemli olmasını garantileyecek bir sistem yoktur." Bazı sistemler daha erdemli insan yetişmesine ortam hazırlarken bazılarında ise yozlaşmanın her türlüüne rastlanabilmektedir. Yaptırım konusunu da bu anlayıştan bağımsız düşünemeyiz. Bu nedenle ülke uygulamalarında bahsedildiği gibi farklı yaptırım örnekleriyle karşılaşmak mümkündür.

Kurul kararlarının şifreli bir şekilde Kurulun internet sayfasında yayımlanmasının kamu görevlisi üzerinde doğrudan bir yaptırımı bulunmamaktadır. Bu nedenle etik standartların hayata geçirebilmesi için yasa değişikliği ile Kurul kararlarına etkili bir yaptırım mekanizması getirilmesi gerekmektedir. Çünkü yaptırım mekanizmaları kanunların uygulanmasını sağlayan en etkili yoldur (Yüksel, 2005a: 113). OECD'nin 1998 tarihli "Kamu Hizmetinde Etik İlkelerle İlgili Tavsiye Kararı"nda etkili bir etik alt yapının, etkili yaptırım mekanizmalarıyla desteklenmesi gerektiği görüşü de dikkate alındığında, etik ihlal kararlarına ilişkin etkili yaptırımların uygulanması ve ihlal kararlarının kamuoyunun bilgisine sunulması gerekmektedir.

Yaptırımların neler olacağı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Kamu Görevlileri Etik Kurulunun, kararlarını disiplin yaptırımlarıyla uygulama yetkisi yoktur (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014: 46). Bu açıdan bir görüşe göre, etik davranış ilke ihlalleri disiplin cezası olarak Kanun'da ayrı ayrı belirlenmeli ve bu ilkelerin ihlali halinde kamu görevlisinin görev aldığı kurum ve kuruluşun yetkili disiplin kurulu tarafından bu yasayla belirlenen uyarma, kınama, kademe ilerlemesinin durdurulması, aylıktan kesme, devlet memurluğundan çıkarılma, yerine göre de para cezası uygulanmalıdır (Yüksel, 2005a: 326-329). Etik ilkelerin ihlali halinde yaptırımın belli olması öngörülebilirlik ilkesi açısından da önem taşımaktadır. Yani bir kamu görevlisi bir etik ilkeyi ihlal ettiğinde hangi yaptırımla karşılaşacağını önceden bilebilmelidir.⁴

⁴ Her bir etik ihlali için farklı disiplin cezası teklifini içeren Model Etik Kanunu kapsamında önerildiği gibi, "Yürüttüğü görevin gerektirdikleri dışında makamlarını kendilerine, çocuklarına, eşlerine veya başkalarına özel ayrıcalıklar veya imtiyazlar sağlayacak şekilde kullanan kamu görevlisine kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilir.", "Doğrudan ya da dolaylı olarak, resmi işlerini kamu menfaati doğrultusunda yerine getirmesini engelleyecek finansal ya da başka türlü iş ya da işlemlerle uğraşan kamu görevlisine kademe ilerlemesinin

Diğer yandan, etik ilkelerin ihlal edilmesi durumunda uygulanacak yaptırımların çeşitlendirilmesi anlamında, disiplin suçları arasına etik ihlalleri de dâhil edilerek, “etik uyarı” verilmesi, kamu görevlisinin özür dilemesi, etik eğitime tabi tutulması ve etik dışı davranışın parasal boyutu varsa para cezası verilmesi gibi müeyyideler de önerilmektedir (Ömürgönülşen, 2010: 28).

Tam bu noktada yaptırımların Kurul tarafından mı yoksa Kurul kararı üzerine yetkili disiplin kurullarınca mı uygulanacağı sorusu gündeme gelebilir. Kanuni değişikliklerle bu konudaki tüm yetki Kurul’a bırakılabileceği gibi, Kurul’un verdiği karar yetkili disiplin kuruluna gönderilerek disiplin kurulunca yaptırım uygulanması da sağlanabilir. Ancak ülkemizde bürokratik mekanizmaların halen güçlü olması nedeniyle kamu idarelerinin, etik dışı konuları genelde kurumun itibarını korumak gibi bir saikle kendi içinde halletmeye çalıştığı (Berkman, 2010: 85) görülmektedir. Bu nedenle etik ihlal yaptırımlarının disiplin kurullarınca uygulanması beklenen sonucu sağlamayabilir. Çünkü uygulamada “kendi içinde halletme” anlayışı, konuyu kapatma şekline dönüşmektedir. Kurum içinde yapılan bir etik dışı davranışın yolsuzluk boyutuna varmadığı düşünülerek genellikle “küçük” olarak görülmekte; bu etik dışı davranışı yapana bir yaptırım uygulanması beklenirken, bu durum görmezlikten gelinmektedir. Çeşitli zamanlarda bazı üst düzey bürokratlarla yapılan konuşmalarda “Etik Kuruluna ne gerek var? Her kurum kendi içinde bu tür konuları çözer” gibi ifadelere şahit olunmuştur. Kamu yönetimindeki bu içe dönük sistem algısı, “Kol kırılır yen içinde kalır.” anlayışının yer yer önemini koruduğu göstermektedir. Dolayısıyla etik dışı davranışlara karşı uygulanacak yaptırımlar konusunda tüm yetkinin Kurul’a bırakılması daha uygun olacaktır.

4. Sonuç

Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren kamu yönetiminde etiğin giderek artan önemine bağlı olarak birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kamu yönetimi alanını düzenleyici etik davranış ilkeleri yasal mevzuata alınmıştır. Ancak şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim için etik standartların etkili ve güçlü yaptırım mekanizmalarıyla desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yaptırım mekanizmaları etik dışı davranışları önlemeyi sağlayan en etkili yollardır.

durdurulması cezası verilir.” gibi hükümlerin Kanunda yer alması sağlanabilir (Yüksel, 2005a: 326).

Anayasa Mahkemesinin, Kurul kararlarının tek yaptırımını olarak kabul edilen Resmi Gazete’de yayımlanmasına ilişkin yasa hükmünü iptal etmesiyle Kurul kararları tamamen yaptırımsız kalmıştır. İptal kararının ardından Kurul tarafından alınan etik ihlal kararları uzun süre herhangi bir şekilde yayımlanmamış, bu süre içinde alınan kararlardan kamuoyunun bilgisi olmamıştır. Kurulun 2015 yılından itibaren etik ihlal kararlarını ad, soyad, açık unvan, kurum ve yer belirtilmeksizin resmi internet sayfasında yayımlanmaya başlaması olumlu bir gelişme olmakla birlikte bu uygulama kamu görevlisi açısından etkili bir yaptırım sonucu doğurmayacaktır.

Ülkelerin siyasal ve yönetsel yapılarına göre uyarma, kınama, yıllık izinden kesinti, görevde yükselmeme, görevden alınma, para cezası ve kararı kurumun internet sayfasında yayımlama gibi çeşitli yaptırımların uygulandığı görülmektedir. Dünya uygulamalarından esinlenerek ülkemizde de etik dışı davranışların yaptırımını olarak çeşitli disiplin cezaları, para cezası, internet sayfasından yayımlama, “etik uyarı” verilmesi, bu cezaya çarptırılan kamu görevlisinin kamuoyundan özür dilemesi ve etik eğitimine tabi tutulması gibi farklı yaptırımlar gündeme gelmelidir.

Kaynakça

- Ackerman, S. R. (1999). *Corruption and Government*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Anayasa Mahkemesi (2010). Anayasa Mahkemesi’nin E:2007/98, K: 2010/33 Sayılı Kararı,
- Avrupa Birliği Bakanlığı (2014). *Avrupa Birliği Komisyonu Tarafından Yayınlanan Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporu*. Ankara.
- Berkman, Ümit ve Mahmut Arslan (2009). *Dünyada ve Türkiye’de İş Etiği ve Etik Yönetimi*. TÜSİAD Yayınları.
- Berkman, Ümit (2010). “Yolsuzlukla Mücadelede Yeni Strateji Arayışı: Devlet Merkezli Yaklaşımdan Toplum ve Paydaş Merkezli Stratejiye Yöneliş”. *İş Ahlakı Dergisi*. 3 (6): 11-34.
- Cevizci, Ahmet (2014). *Etik, Ahlak Felsefesi*. Referans Kitaplar. İstanbul: Say Yayınları.
- Cumhuriyet (2009). “Etik Kurul ve Teşhir”. 5 Kasım 2009. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/97162/Etik_Kurul_ve_Teshir...html#, Erişim: 12.02.2015.

- Eryılmaz, Bilal (2011). “Bir Yöneticinin, Bir Kurumun Etik Davranması Yetmez, Tüm Kişi ve Kurumların Etik Davranması Gerekir”. Söyleşi. *Güncel Mevzuat Dergisi*. Ocak. 71-81
- Eryılmaz, Bilal, Hale Biricikoğlu (2011). “Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik”. *İş Ahlakı Dergisi*. 7: 19-45.
- Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (25 Mayıs 2004). *Resmi Gazete*, 25486.
- Kamu Görevlileri Etik Kurulu (2015). Faaliyet Raporları: 2011-2015 Yılları. <http://www.etik.gov.tr/Raporlar.aspx?id=1>, Erişim: 15.03.2015.
- GAB (2014), “Standards of Conduct”. Government Accountability Board, State of Wisconsin. <http://gab.wi.gov/ethics/standards>, Erişim: 15.10 .2014.
- Kamu Denetçiliği Kurumu (2015). “Karar Örnekleri”. http://www.ombudsman.gov.tr/content_list-393-karar-ornekleri.html, Erişim: 09.03.2015.
- Kamu Görevlileri Etik Kurulunun 11.02.2011 tarih ve 2011/14 sayılı kararı.
- Kamu Görevlileri Etik Kurulunun 15.03. 2012 tarih 2012/18 sayılı kararı.
- Köprü, Burcu (2007). *Türk Kamu Yönetiminde Etik Değerlerden Sapma ve Yönetmelik Yozlaşma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- National Public Service Ethics Act (2007). <http://www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/npsea.pdf>, Erişim 12.01.2015.
- NTVMSNBC (2012). “Başbakan Erdoğan’a 13 Bin Euro Maaş Sorusu”. <http://www.ntvmsnbc.com/id/25351608>, Erişim: 25.04.2014.
- OEIG (2011). *Ethics and Integrity: Annual Report, Fiscal Year 2010*. Office of Executive Inspector General for the Agencies of the Illinois Governor. Chicago.
- OGE (2014). “Enforcement”. The U.S. Office of Government Ethics <http://www.oge.gov/Topics/Enforcement/Enforcement/>, Erişim: 18.11.2014.
- Ömürgönülşen, Uğur (2010). “Etik Yaptırımlar ve Uluslararası Deneyim”. Etik Kültürünün Geliştirilmesinde Kamu Yönetimi - Özel Sektör İşbirliği Sempozyumu Sunumu

- http://www.etik.gov.tr/duyurular/digerleri/2010/25mayis/etikhaftasi_2010_semp.htm, Erişim: 23.07.2014.
- Robinson, SL ve Bennett RJ (1995). “A Typology Of Deviant Workplace Behaviors: A Multidimensional Scaling Study.” *Academy Of Management Journal*. 38 (2): 555-572.
- Russell, Bertrand (2014). *Etik, Toplum ve Siyaset*. Çev. Funda Sezer, İstanbul: Say Yayınları.
- Star (2010). “Etik Kurulu bürokratların korkulu rüyası”. 29 Ocak.
- Stroll, A. (2013). “Ethics”. *Etik Kuramları*, Der. ve Çev. Mehmet Türkeri. 2. Baskı. Ankara: Lotus Yayınları,
- Takada, Yuji (2012). “System Of Ethics Of Public Servants In Japan”, http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_GG5_Seminar/GG5_Adviser6.pdf, Erişim: 14.011.2014.
- Tarhan, R. Bülent (2006). *Yolsuzlukla Mücadele Mevzuatı: Kanunlar, Yönetmelikler, Uluslararası Sözleşmeler, Eylem Planları. Yolsuzlukla Mücadele Kitapları-3*. Ankara: TEPAV
- TBMM (2004). Tutanak Dergisi, 22. Dönem, 2. Yasama Yılı, Cilt: 50, 92. Birleşim, <http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c050/tbmm22050092.pdf>, Erişim: 12.09.2014.
- TBMM (2012). “Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevap”. <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-7632sgc.pdf>, Erişim: 18.11.2014.
- Thompson, D. F. (1985). “The Possibility of Administrative Ethics”, *Public Administration Review*. 45: 555-561.
- Transparency International (2012). “National Integrity System Assessment, Netherlands”. <http://www.integriteitoverheid.nl/fileadmin/BIOS/data/Publicaties/Downloads/TI-NL-NIS-report.pdf>, Erişim: 14.09.2014.
- İllinois Institute of Technology (2003). “Codes of Ethics Collection, Values and Ethics Code for the Public Sector”. <http://ethics.iit.edu/ecodes/node/5522>, Erişim: 12.01.2015.
- Yılmaz, Ömer, Merter Akıncı ve Gökhan Erkal (2014). “Yolsuzluk ve İktisadi Büyüme ilişkisi: OECD ve AB Ülkeleri üzerine Panel Sınır Testi Analizi”. *Sayıştay Dergisi*. Ocak-Mart, 92: 143-162.
- Yüksel, Cüneyt (2005). *Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, Kavramsal çerçeve ve Uluslararası Uygulamalar*. Cilt 1. İstanbul: TÜSİAD.

- Yüksel, Cüneyt (2005a). *Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, Yasal Alt Yapı, Saydamlık ve Ayrıcalıklar, Tespit ve Öneriler*. Cilt 2. İstanbul: TÜSİAD.
- Yüksel, Cüneyt (2010). *Devlette Etik, Dünyada ve Türkiye’de Kamu Yönetiminde Etik, Yasal Altyapı ve Uluslararası Uygulamalar*. 1. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.